

מאחר שנדחה הביאור הקודם לטעם מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע בענין שימור תרומה תלויה, מביאה הגמרא ביאור אחר. מבארת הגמרא: **אֵלָא הָכָא פְּהָא קְמִיפְלִינִי** – מחלוקתם כאן בשימור חבית שבה תרומה תלויה היא בכך, בפסוק (במדבר יח ה) כתוב **וְאָנִי הִנֵּה נְתַתִּי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמַתִּי**, רבי יהושע סבר, שצויה בזה התורה שתרומה תלויה לך לאכילה, והיינו שהיא טהורה, שמוזר אותה, ואילו תרומה שאינה תלויה לך לאכילה, והיינו שהיא ספק טמאה, לא תשמוזר, ולכן לדעתו מניחה במקום התורפה או מסיר את כיוסיה, ורבי אליעזר סבר, הא נמי התרומה התלויה תלויה היא ונכללת בלך, משום ששפא יבוא אליה ויטהרנה ויתרנה באכילה, ולכן לדעתו יש לשומרה ולהניחה במקום המוצנע ולכסותה.

הגמרא פוסקת הלכה במחלוקת התנאים לגבי בכור שאחוזו דם: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל, הֲלֵכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.** הגמרא מבררת לאלו מדברי רבי שמעון התכוין שמואל לפסוק הלכה כמותם: **מִתְקִיף לָהּ רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק עַל מִימְרָא זוּ שַׁל רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׂמוּאֵל, הִי רַבִּי שְׁמַעוֹן** – לאלו דברים של רבי שמעון כיון שמואל שהלכה כמותו, **אֵילִימָא** שהכוונה לדברי רבי שמעון דמתניתין (לעיל א) שאמר שבכור שאחוזו דם מותר להקזו לו דם אף שהוא עושה בו מום משום שאין כוונתו להטיל בו מום אלא לרפאותו, אבל לשוחטו לאחר מכן מחמת שנעשה בעל מום בהקזה לא התיר, יהיה קשה על כך וכי עדין השתא לא אשמעינן – עד עתה לא השמיענו שמואל הלכה זו שדבר שאין מתכוין מותר, והא רב חייא בר אשי אמר רב, הלקה פרבי יהודה שדבר שאינו מתכוין אסור, ורב חנין בר אשי אמר שמואל, הלקה פרבי שמעון שדבר שאינו מתכוין מותר, ורב חייא בר אבין מתני בלא גברי – שנה מימרות אלו בלי שמותם של רב חייא ורב חנין, אלא עם שמותם של רב ושמואל בלבד, וכך שנה, רב אמר, הלקה פרבי יהודה, ושמואל אמר, הלקה פרבי שמעון, הרי שכבר הודיע שמואל את דעתו שהלכה כרבי שמעון בענין דבר שאינו מתכוין, ולמה חזר והשמיענו כן לענין משנתנינו. מסיקה הגמרא: **אֵלָא וְדָאִי שְׂמוּאֵל כִּיּוֹן לְדַבְרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּבְרִייתָא** שמתור אף לשחוט על מום זה שנעשה בו בשעת הקזת הדם, ועליהם אמר שהלכה כמותו. מוסיפה הגמרא: **וְרַב שִׁישָׁא בְּרִיהּ דְּרַב אִידִי מְתַנֵּי לָהּ בְּהִדְרָא** – שנה בפירוש אמר רב יהודה אמר שמואל, הלקה פרבי שמעון דבְּרִייתָא.

משנה

המשנה עוסקת בדין מי שהטיל מום בבכור בכוונה, במה קנסוהו על שעבר איסור: **הַצּוֹרֵם** – הפוגם אוזן כפכור בכוונה ועשאו בעל מום, הרי זה לא ישתחוה את הבכור הזה עולמות אפילו יפול בו מום אחר מעצמו, דברי רבי אליעזר. והכמים אומרים, על מום זה שעשה הוא, לא ישחוט משום קנס, אבל אם נולד בו מום אחר מעצמו לאחר מכן, ישתחוה עליו.

גמרא

הגמרא מבררת את שיטת רבי אליעזר לגבי קנס לעולם. מקשה הגמרא: **וְיָמֵי קָנִיּוֹם** – איך יתכן שקונס רבי אליעזר את העושה איסור כדי להתיר דבר האסור לו, שלא יהיה מותר לו דבר זה לעולם אף אם לאחר מכן יולד היתר אחר, כמו במשנתניו שקונס רבי אליעזר למי שהטיל מום בכוונה, שאפילו אם אחר כך יולד מום אחר מעצמו לא ישחטנו, ורמינהי ממה ששנינו (נגעים פ"ז מ"ד) בענין איסור קציצת נגע צרעת, מי שהיה לו פהרת – נגע המטמא אדם בטומאת צרעת, ואינו נטהר ממנה אלא כשתרפא ותקטן משיעור גריס או שתפרח בכלו,

אֵלָא שְׂלָא יִתֵּן בּוּ מוּם בִּידֵים מִמֶּשׁ, וּמִנֵּן שְׂלָא יָבִיא דְּבִילָה – תנאים מיובשות דרוסות בעיגול ובצק ויניחנה על האוזן של הבהמה כדי שיבא פלב ויאכלנה ובעת אכילתו יפצע את אוזנה ויעשנה בעלת מום, תלמוד לומר 'כל מום', ויש ללמוד מריבוי זה שנאמר אחר מום ואחר כל מום – בין עשיית מום בידים ובין עשיית מום בדרך גרמא.

הגמרא מבארת שגם מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע לענין חבית שיש בה תרומה שהיא ספק טמאה, האם צריך לשומרה מטומאה, תלויה בדרשות הפסוקים: וכן **הָכָא** לגבי חבית, **פְּקַרְיָא פְּלִיגִי, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל, וְכֵן אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, וְכֵן אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בַר אַבְהִי,** כתוב בתורה (במדבר יח ה) בענין מתנות כהונה **וַיְבָרֶךְ ה' אֶל אֶהֱרֹן וְאָנִי הִנֵּה נְתַתִּי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמַתִּי, וּמִפְסוּק זֶה לומדים שיש דין שימור בתרומה שלא טמאה, ובדין שימור זה נחלקו, רבי אליעזר סבר, שכיון שקוראים 'תרומתי' בלשון רבים, יש ללמוד שבשתי תרומות הכתוב מדבר, והן, אחת תרומה מהורה ואחת תרומה תלויה – שספק אם נטמאה ודינה ואם לאוכלה או לשורפה) תלוי ועומד, ואמר רחמנא עביר לה שימור, ולכן לדעתו צריך לשמור את החבית שנולד בה ספק טמאה ולהניחה במקום המוצנע ולכסותה. ורבי יהושע סבר, שכיון שלפי המסורת של כתיבת התורה 'תרומתי' פתוי בכתיב חסר (בלי ויא'ו), אף שבאמת נקרא 'תרומתי', מכל מקום מכך שהכתיבה היא 'תרומתי' בלשון יחיד, נראה שבאה התורה ללמדנו בכך, שחיוב שימור נאמר רק על תרומה אחת ולא על שתיים, ואם כן יש לנו להעמיד ציווי זה בתרומה טהורה, אך בתרומה תלויה אין חיוב שימור ולכן לדעתו מותר להניח תרומה תלויה במקום התורפה או להסיר את כיוסיה.**

הגמרא דוחה ביאור זה במחלוקתם בענין חבית. מקשה הגמרא: **לְמִימְרָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר יֵשׁ אַם לְמִימְרָא** – שהדינים הנלמדים מן הפסוקים הם לפי אופן קריאתם ולא לפי אופן כתיבתם, כמו שבאן ביארה הגמרא שלדעתו של רבי אליעזר אף שלפי הכתיבה 'תרומתי' בכתיב חסר נאמר ציווי זה בלשון יחיד 'תרומתי', מכל מקום מאחר שלפי הקריאה ציווי זה אמור בלשון רבים 'תרומתי', אנו לומדים שדין השימור נאמר על שתי תרומות, ורמינהי מדרשתו של רבי אליעזר במקום אחר, ששם דרש דין מפסוק לפי המסורת ולא לפי המקרא.

הגמרא מביאה את דרשתו של רבי אליעזר: נאמר בתורה בפרשת אמרה העבריה שנמכרה על ידי אביה (שמות כא ח) **אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדִנְיָהּ אֲשֶׁר לֹו יַעֲדָה וְהַפְּדָה, לְעַם נְכָרִי לֹא יִמְשַׁל לְמִכְרָהּ כְּבָגְדוּ כָּהֵן,** וכיון שלפי הקריאה משמעות התיבה 'בבגדו' היא מלשון בגד, נלמד שבין שיעד האדון את אמתו העבריה ונשאה ופירש את מליתו עליה – ופירש כנפי בגדו עליה, אפילו אם לאחר מכן גירשה בגט, שוב אינו רשאי האב למכרה לאמה, דהיינו שאב אינו יכול למכור את בתו לאמה לאחר שהיתה מקודשת לאיש, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר, מאחר שכתוב 'בבגדו' בכתיב חסר ללא יו"ד, הרי לפי מסורת הכתיבה נאמר כאן לשון בגידה ולא לשון בגדו, ולכן אף שבאמת אנו קוראים 'בבגדו', מכל מקום מכך שמהכתיבה משמע לשון בגידה אנו לומדים שבין שפגד בה אביה שמכרה לשפחות לאדון זה, שוב אינו רשאי למכרה, דהיינו שאב אינו יכול למכור את בתו לאמה לאחר שכבר מכר אותה פעם אחת לאמה, לא מכרה אלא השיאה ונתגרשה או נתאלמנה, יכול למכרה לאמה.

הרי מבואר שרבי אליעזר סובר שדורשים לפי המסורת של הכתיבה [מלשון בגידה] ולא לפי אופן הקריאה [מלשון בגדו], ואם כן אין לפרש שלגבי תרומה דורש רבי אליעזר את מה שכתוב 'תרומתי' לפי הקריאה 'תרומתי'.

